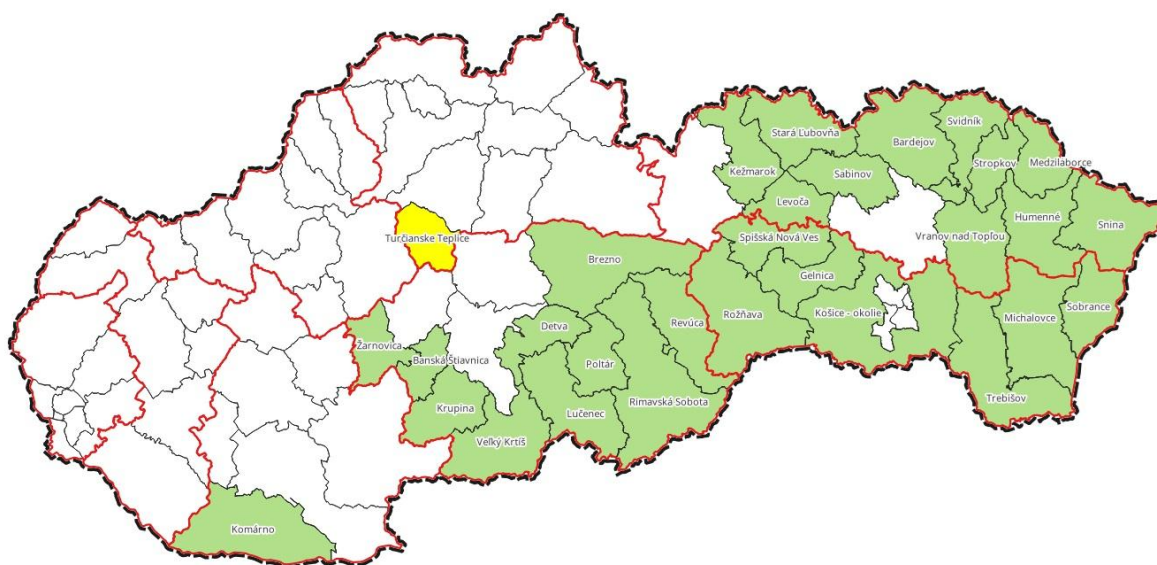


Plán rozvoja prioritného okresu

Turčianske Teplice

platný a účinný na obdobie

od roku 2026 do roku 2028



Prerokovaný riadiacim výborom prioritného okresu dňa: 02. 09. 2026

Schválený Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky dňa: 08. 09. 2026

Obsah

Úvod	3
1. Analýza hospodárskeho, sociálneho a demografického stavu okresu	4
1.1. Analýza sociálno-ekonomickej oblasti	5
1.2. Analýza demografického stavu	10
1.3. Analýza prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám	14
1.4. Zhrnutie kľúčových problémov a rozvojových potrieb	20
2. Impulzy k vypracovaniu plánu rozvoja	22
3. Návrh aktivít a úloh na zabezpečenie realizácie a plnenia plánu rozvoja	24
3.1. Súlad so strategickými dokumentmi	24
3.2. Zdôvodnenie výberu aktivít plánu rozvoja	24
3.3. Aktivity plánu rozvoja	24
4. Merateľné ukazovatele plánu rozvoja	27
5. Očakávané výsledky, monitorovanie a hodnotenie dosiahnutého pokroku	28
5.1. Časový harmonogram realizácie plánu rozvoja	28
5.2. Možnosti financovania plánu rozvoja	28
5.3. Gestori a spôsob monitorovania	28
5.4. Časový harmonogram odovzdávania monitorovacích správ	28
6. Prílohy	29

Úvod

Plán rozvoja prioritného okresu Turčianske Teplice (ďalej len „*plán rozvoja*“) je strednodobý strategický dokument vypracovaný v súlade s ustanovením § 2 písm. d) v spojení s § 4 a nasl. zákona č. 271/2025 Z. z. o podpore prioritných okresov (ďalej len „*zákon o prioritných okresoch*“) a na základe metodického usmernenia vydaného Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky (ďalej len „*MIRRI SR*“).

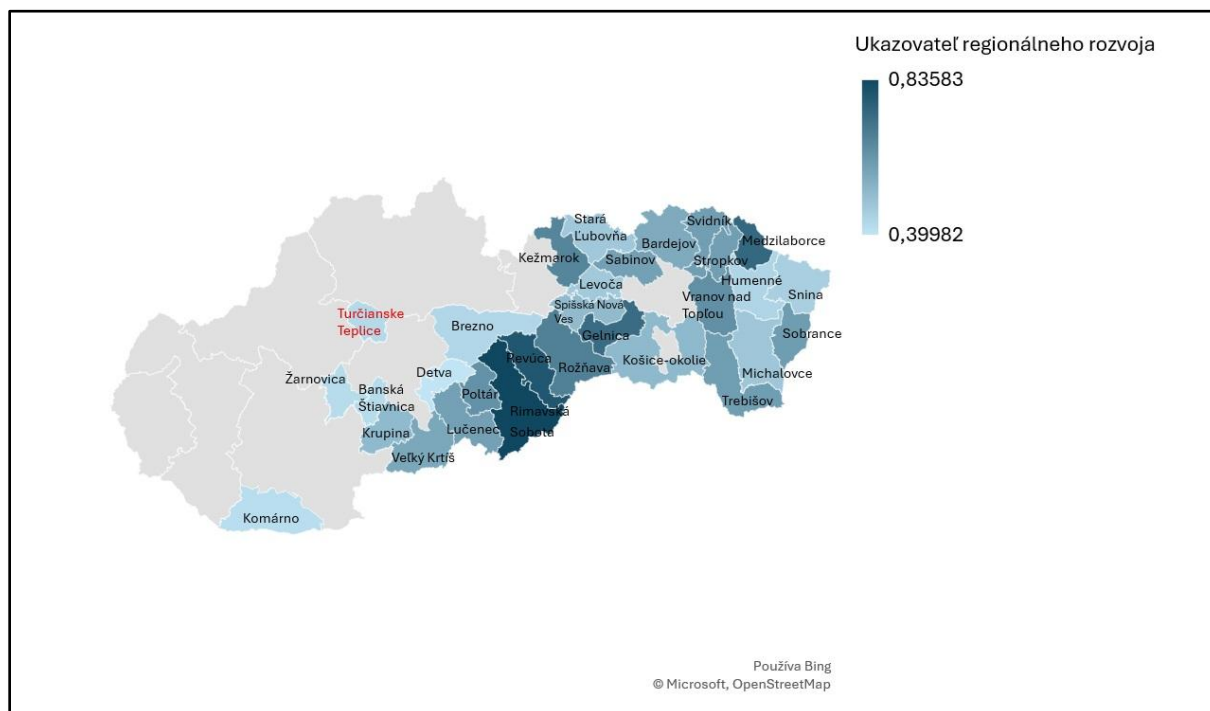
Hlavným cieľom plánu rozvoja je prostredníctvom komplexných štrukturálnych opatrení a aktivít zameraných na hospodársky, sociálny, environmentálny rozvoj prioritného okresu, systémovú tvorbu rozvoja regiónu, rozvoj konkurencieschopnej hospodárskej činnosti a súvisiacej zamestnanosti, na zlepšovanie sociálno-ekonomického, environmentálneho a demografického vývoja, motivujúceho prostredia pre zotrvanie v okrese alebo návrat do neho, prístup k verejnej infraštruktúre a základným službám prioritného okresu, zlepšovať hodnoty ukazovateľa regionálneho rozvoja¹ (ďalej len „*URR*“), zvyšovať kvalitu života obyvateľov a znižovať regionálne disparity v rámci prioritného okresu ako aj medzi okresmi navzájom.

Plán rozvoja vychádza z analýzy potrieb a potenciálu prioritného okresu a je výsledkom participatívneho procesu zástupcov prioritného okresu a MIRRI SR, založenom na objektívnych analytických ukazovateľoch, potrebách regionálnych subjektov a dopyte obyvateľov či návštevníkov prioritného okresu.

¹ Podľa § 2 písm. c) zákona o prioritných okresoch sa ukazovateľom regionálneho rozvoja rozumie kompozitný ukazovateľ, ktorým sa hodnotí miera regionálneho rozvoja okresu na základe čiastkových ukazovateľov a špecifických ukazovateľov okresu v sociálno-ekonomickej oblasti, demografickom stave a v prístupe k verejnej infraštruktúre a základným službám.

1. Analýza hospodárskeho, sociálneho a demografického stavu okresu

Mapa prioritných okresov podľa URR



Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

Mapa znázorňuje všetkých 30 okresov, ktoré sú podľa zákona o prioritných okresoch a vyhlášky MIRRI SR č. 274/2025 Z. z. o počte prioritných okresov, o výpočte ukazovateľa regionálneho rozvoja a zverejňovaných údajoch v oblasti prioritných okresov v znení účinnom od 8. mája 2026 (ďalej len „vyhláška“) zaradené medzi prioritné okresy.

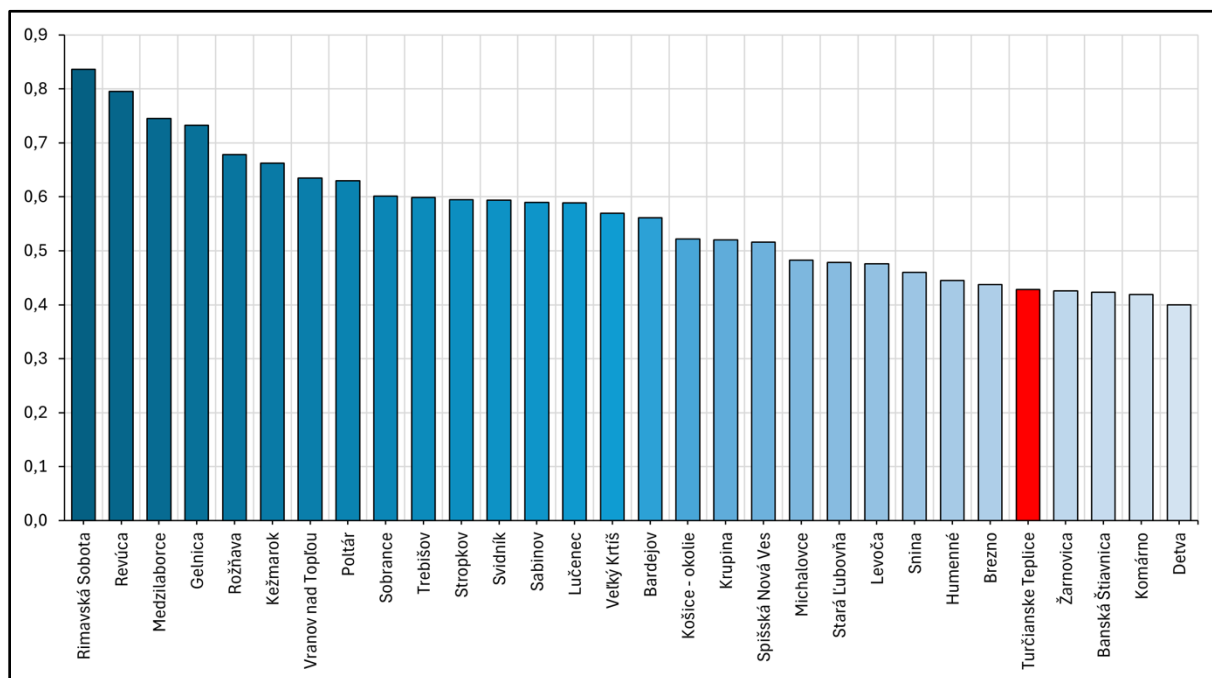
Prioritné okresy sú na mape vyznačené farebne na základe hodnoty URR, pričom okres s najvyššou (najhoršou) hodnotou URR je označený najtmavšou farbou.

Hodnota URR prioritného okresu Turčianske Teplice v čase zaradenia medzi prioritné okresy je **0,42826**, čo ho zaraďuje medzi okresy s najlepšou hodnotou URR spomedzi ostatných prioritných okresov.

V zozname vybraných okresov² platnom na obdobie od 1. januára 2026 do 31. decembra 2028 sa okres Turčianske Teplice nachádza na **26. mieste**.

² Podľa § 2 písm. b) zákona o prioritných okresoch sa zoznamom vybraných okresov rozumie zoznam okresov okrem okresov krajských miest, zoradených zostupne na základe hodnoty URR.

Poradie prioritných okresov podľa URR



Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

URR tvoria čiastkové a špecifické ukazovatele v troch oblastiach:

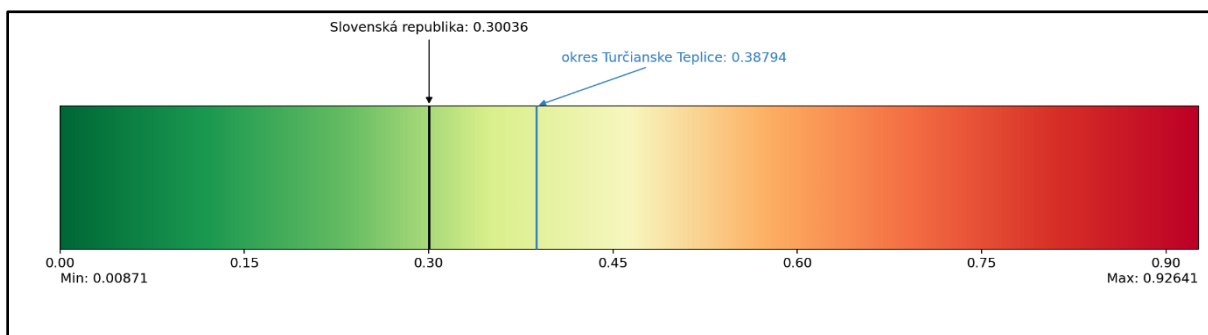
- sociálno-ekonomická
- demografia
- prístup k verejnej infraštruktúre a základným službám

1.1. Analýza sociálno-ekonomickej oblasti

A. Hodnota čiastkového ukazovateľa

Okres Turčianske Teplice sa v rámci čiastkového ukazovateľa za sociálno-ekonomickú oblasť v zozname všetkých okresov Slovenskej republiky (ďalej len „SR“) nachádza na **29. mieste**, pričom hodnota tohto ukazovateľa je **0,38794**.

Hodnota čiastkového ukazovateľa za sociálno-ekonomickú oblasť prioritného okresu Turčianske Teplice - grafické zobrazenie



Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

Čiastkový ukazovateľ za sociálno-ekonomickú oblasť sa vypočíta na základe troch špecifických ukazovateľov, ktorými sú:

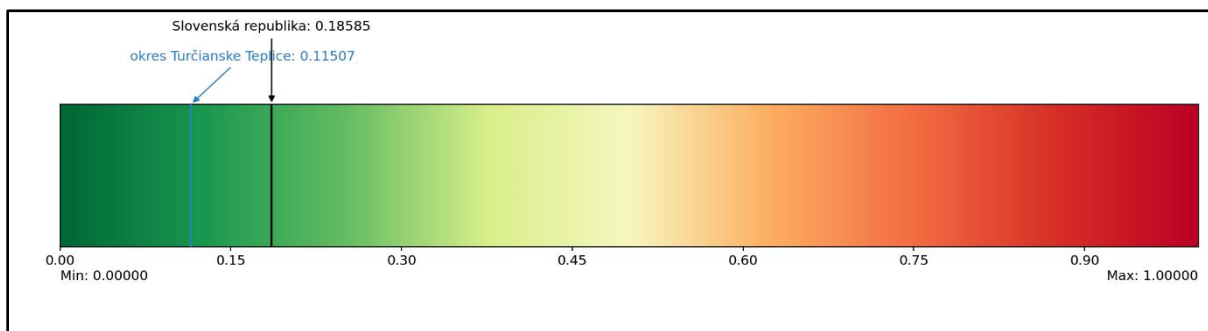
- (i) podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi³ z počtu obyvateľov;
- (ii) podiel počtu uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku a
- (iii) priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca.

B. Hodnoty špecifických ukazovateľov

B.1. Hmotná núdza (podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov)

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov“ sa prioritný okres nachádza na **33. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota ukazovateľa je **0,11507**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov“ - grafické zobrazenie



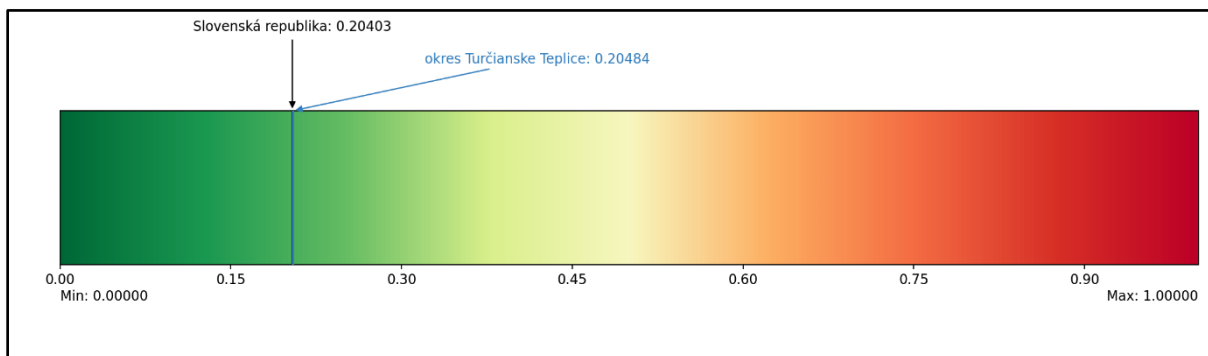
Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

³ Zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

B.2. Miera nezamestnanosti (podiel počtu uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku)

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel počtu uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku“ sa prioritný okres nachádza na **30. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,20484**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel počtu uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku“ - grafické zobrazenie

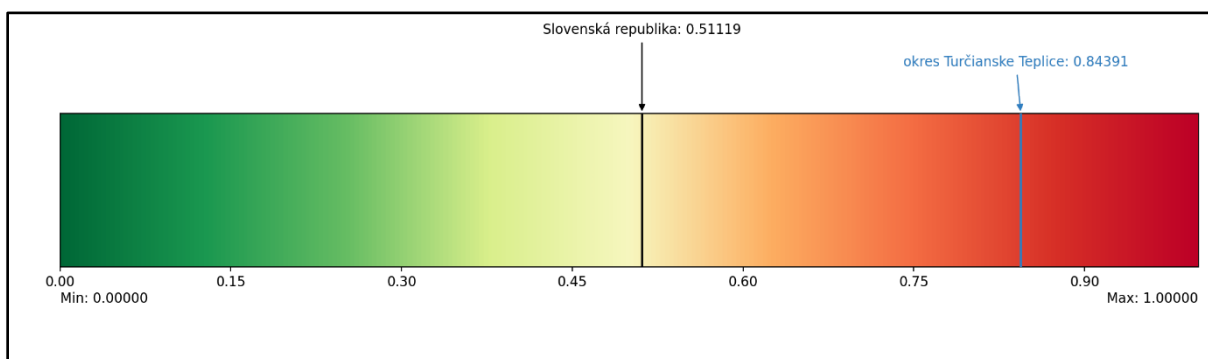


Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.3. Príjmová situácia a životná úroveň (priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca)

V rámci špecifického ukazovateľa „priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca“ sa prioritný okres nachádza na **18. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,84391**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca“ - grafické zobrazenie



Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

C. Analýza špecifických ukazovateľov sociálno-ekonomickej oblasti

Sociálno-ekonomická oblasť predstavuje jednu z kľúčových zložiek hodnotenia regionálneho rozvoja, pretože vypovedá o ekonomickej výkonnosti územia, životnej úrovni obyvateľov a ich možnostiach uplatnenia na trhu práce.

Okres Turčianske Teplice v rámci čiastkového ukazovateľa za sociálno-ekonomickú oblasť v zozname všetkých okresov SR sa nachádza na 29. mieste, čo ho s hodnotou tohto ukazovateľa 0,38794 zaraďuje medzi mierne nadpriemerné okresy.

Napriek tomu, že v porovnaní s viacerými prioritnými okresmi vykazuje priaznivejšie výsledky, jeho rozvoj obmedzujú najmä štrukturálne problémy ekonomiky, ktoré sa prejavujú v nižšej príjmovej úrovni obyvateľov, odlive kvalifikovanej pracovnej sily a nižšej diverzifikácii hospodárstva.

Sociálna odkázanosť a hmotná núdza

Podiel osôb žijúcich v domácnostiach poberajúcich pomoc v hmotnej núdzi dosahuje 1,56 %. Tento ukazovateľ naznačuje, že sociálna odkázanosť nie je v okrese rozsiahlym problémom, avšak existuje skupina obyvateľov, ktorá má dlhodobé problémy zabezpečiť si primeraný príjem vlastnou ekonomickou aktivitou. Ide najmä o osoby s nízkou kvalifikáciou, dlhodobo nezamestnaných, zdravotne znevýhodnených občanov, osamelých rodičov a časť seniorov.

Význam tohto ukazovateľa nespočíva len v samotnom počte poberateľov dávok, ale najmä v tom, že poukazuje na riziko sociálneho vylúčenia a generačného prenosu chudoby. Domácnosti odkázané na pomoc v hmotnej núdzi disponujú nižšou kúpnou silou, majú obmedzené možnosti investovať do vzdelávania, bývania alebo zvyšovania svojej kvalifikácie. Dlhodobé zotrvávanie v systéme sociálnej pomoci zároveň zvyšuje nároky na sociálne služby a verejné financie.

Podiel uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku predstavuje 4,68 %, čo nepatrí medzi najvyššie hodnoty na Slovensku. Samotná **miera nezamestnanosti** preto nie je hlavným problémom okresu. Podstatnejšia je jej štruktúra a charakter.

Časť nezamestnaných tvoria osoby s nižším vzdelaním, slabšou kvalifikáciou alebo obmedzenou schopnosťou reagovať na požiadavky trhu práce, pri ktorých existuje riziko dlhodobej nezamestnanosti. Súčasne sa prejavuje nesúlad medzi kvalifikačnou štruktúrou obyvateľstva a ponukou pracovných miest v regióne. Mladí a vzdelaní obyvatelia často nenachádzajú pracovné príležitosti zodpovedajúce ich kvalifikácii, a preto odchádzajú za prácou do Martina, Žiliny alebo iných ekonomicky silnejších regiónov.

Nezamestnanosť v okrese tak nemožno vnímať len ako počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie. Významným problémom je aj odliv kvalifikovanej pracovnej sily, ktorý oslabuje rozvojový potenciál regiónu a znižuje jeho schopnosť vytvárať inovatívne a produktívne ekonomické aktivity.

Podnikateľské prostredie a ekonomickú základňu okresu v okrese Turčianske Teplice možno hodnotiť ako pomerne stabilné, avšak menej diverzifikované. Ekonomická základňa je postavená predovšetkým na kúpeľníctve, cestovnom ruchu, obchode, verejných službách a niekoľkých významných výrobných podnikoch.

Špecifickým znakom okresu je jeho vidiecky charakter a rozdrobená sídelná štruktúra, ktorá má priamy dopad na ekonomiku. Väčšina obcí má menej ako 500 obyvateľov, čo obmedzuje lokálny trh práce, podnikateľské aktivity a dostupnosť služieb. Tento faktor zároveň zvyšuje náklady na podnikanie a znižuje efektívnosť investícií. Na druhej strane okres Turčianske Teplice disponuje významným potenciálom v oblasti poľnohospodárstva, vidiekeho turizmu a kúpeľníctva, ktorý však zatiaľ nie je plne využitý. Rozvoj týchto sektorov môže predstavovať kľúčovú príležitosť na diverzifikáciu ekonomiky a tvorbu pracovných miest.

Medzi najvýznamnejších zamestnávateľov okresu Turčianske Teplice patria Slovenské liečebné kúpele, a. s., Budiš, a. s., SHP, a. s., SamhwaTech, s. r. o., Fatran, s. r. o., Coop Jednota, Centrum sociálnych služieb Horný Turiec, Mesto Turčianske Teplice, Spojená škola Horné Rakovce

a Stredná odborná škola pedagogická.

Prítomnosť týchto subjektov predstavuje významnú stabilizačnú zložku miestnej ekonomiky. Zároveň však poukazuje na koncentráciu zamestnanosti do obmedzeného počtu odvetví. Významnú časť pracovných miest vytvárajú kúpeľníctvo, cestovný ruch, školstvo, sociálne služby a verejný sektor, ktoré síce zabezpečujú stabilnú zamestnanosť, ale vo všeobecnosti nevytvárajú nadpriemerne platené pracovné miesta.

Priemyselné podniky ako SHP, SamhwaTech, Fatran a Budiš vytvárajú pracovné príležitosti s vyššou produktivitou, ich podiel na celkovej zamestnanosti však zatiaľ nie je dostatočný na výraznejšiu zmenu ekonomickej štruktúry okresu.

Dôležitou súčasťou ekonomiky okresu sú v okrese Turčianske Teplice aj MSP, živnostníci a rodinné podniky pôsobiace najmä v oblasti služieb, remesiel, stavebníctva, obchodu, poľnohospodárstva a cestovného ruchu. Ich činnosť významne prispieva k zamestnanosti, miestnej ekonomike a stabilite vidieckych obcí. Podpora ich rozvoja, inovačného potenciálu, digitalizácie a generačnej výmeny predstavuje dôležitý predpoklad ďalšieho hospodárskeho rozvoja okresu.

Jedným z hlavných rozvojových limitov okresu Turčianske Teplice zostáva **nižšia diverzifikácia** ekonomiky. Hospodárstvo je založené na niekoľkých tradičných odvetviach, pričom v regióne chýba výraznejšie zastúpenie progresívnych sektorov, ako sú informačné technológie, výskum a vývoj, kreatívny priemysel alebo moderné výrobné odvetvia s vysokou pridanou hodnotou. Práve nedostatočná diverzifikácia zvyšuje závislosť regiónu od obmedzeného počtu zamestnávateľov a znižuje jeho schopnosť reagovať na hospodárske zmeny. Súčasne obmedzuje tvorbu kvalifikovaných pracovných miest a rast príjmov obyvateľov.

I keď z pohľadu investičnej atraktivity disponuje okres Turčianske Teplice viacerými **rozvojovými predpokladmi** (tradícia kúpeľníctva, rozvinutý cestovný ruch, kvalitné životné prostredie, prírodné bohatstvo a poloha v rámci Turčianskej kotliny), bez rozšírenia ekonomickej základne bude pre okres Turčianske Teplice náročné prilákať investorov z perspektívnych odvetví a zabezpečiť dlhodobý rast príjmov obyvateľov a diverzifikáciu ekonomiky. Bariérou pre vstup nových investorov výroby je kvalita a kapacita cestnej infraštruktúry a nedostatočná kapacita elektroenergetickej infraštruktúry s poddimenzovanou distribučnou sústavou. Napriek výhodnej polohe v rámci Turčianskej kotliny nie je okres priamo napojený na diaľničnú sieť, pričom jeho dopravná dostupnosť je závislá najmä od ciest I. a II. triedy zabezpečujúcich spojenie s mestami Martin, Žiar nad Hronom, Banská Bystrica a Prievidza.

Najvýraznejším sociálno-ekonomickým problémom okresu je **priemerná nominálna mesačná mzda** zamestnanca, ktorá patrí medzi najslabšie hodnotené ukazovatele sociálno-ekonomickej oblasti. V rámci tohto ukazovateľa sa okres Turčianske Teplice nachádza na 18. mieste v zozname všetkých okresov SR s hodnotou 0,84391, čo je hlboko pod celoslovenským priemerom. Tento ukazovateľ naznačuje, že ekonomika okresu vytvára prevažne pracovné miesta s nižšou alebo strednou pridanou hodnotou, ktoré neumožňujú výraznejší rast príjmov obyvateľov.

Príjmová situácia obyvateľov významne ovplyvňuje ich životnú úroveň. Nižšie mzdy znamenajú nižšiu kúpnu silu domácností, obmedzené možnosti vytvárania úspor a nižšiu schopnosť investovať do bývania, vzdelávania, zdravia alebo voľnočasových aktivít. Domácnosti sú zároveň citlivejšie na rast cien energií, bývania a základných životných potrieb. Nižšia príjmová úroveň má aj širšie regionálne dôsledky. Slabší dopyt po tovaroch a službách obmedzuje rozvoj miestneho podnikania a znižuje ekonomickú dynamiku územia. Súčasne motivuje mladých a kvalifikovaných ľudí odchádzať do regiónov s vyššími mzdami a lepšími kariérnymi

možnosťami. Výsledkom je postupné starnutie populácie a oslabovanie ľudského kapitálu, ktorý je jedným z hlavných predpokladov budúceho rozvoja.

Analýza sociálno-ekonomických ukazovateľov poukazuje na existenciu štrukturálnych súvislostí, ktoré ovplyvňujú rozvoj okresu Turčianske Teplice. Nižšia diverzifikácia hospodárstva, podpriemerná mzdová úroveň a odliv kvalifikovanej pracovnej sily oslabujú ekonomickú výkonnosť územia. Rozvoj okresu je zároveň limitovaný nedostatočnou dopravnou a elektroenergetickou infraštruktúrou, čo znižuje jeho investičnú atraktivitu a obmedzuje vznik pracovných miest s vyššou pridanou hodnotou. Tieto faktory spoločne spomaľujú rast konkurencieschopnosti okresu.

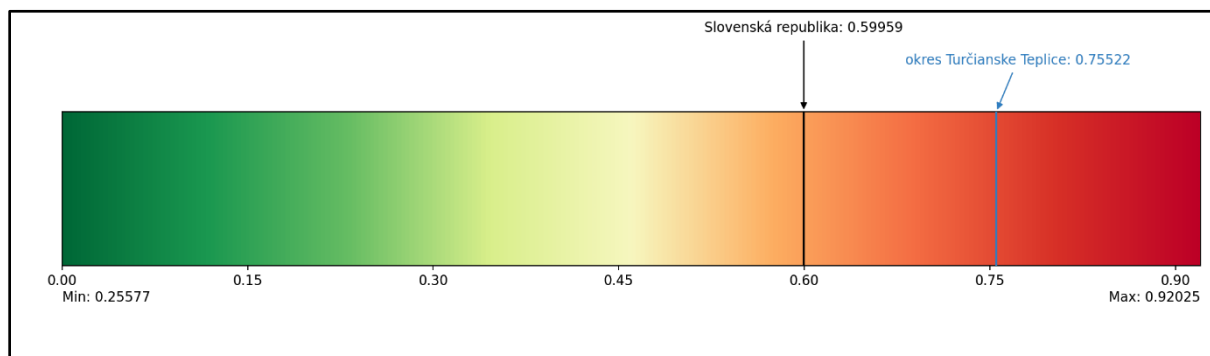
Významným rozvojovým potenciálom okresu Turčianske Teplice a priestorom pre intervencie plánu rozvoja je najmä podpora odvetví založených na využívaní miestnych zdrojov, najmä cestovný ruch, tradičné remeslá a drobná regionálna výroba. Tieto činnosti prispievajú k zachovaniu kultúrneho dedičstva, rozširujú ekonomickú základňu vidieckych obcí a vytvárajú príležitosti pre rozvoj malého podnikania, miestnej zamestnanosti, regionálnych produktov a prepojenia s cestovným ruchom.

1.2. Analýza demografického stavu

A. Hodnota čiastkového ukazovateľa

Okres Turčianske Teplice sa v rámci čiastkového ukazovateľa za demografický stav nachádza na **8. mieste** v zozname všetkých okresov SR, pričom hodnota tohto ukazovateľa je **0,75522**.

Hodnota čiastkového ukazovateľa za demografický stav prioritného okresu Turčianske Teplice - grafické zobrazenie



Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

Čiastkový ukazovateľ za demografický stav sa vypočíta na základe špecifických ukazovateľov, ktorými sú:

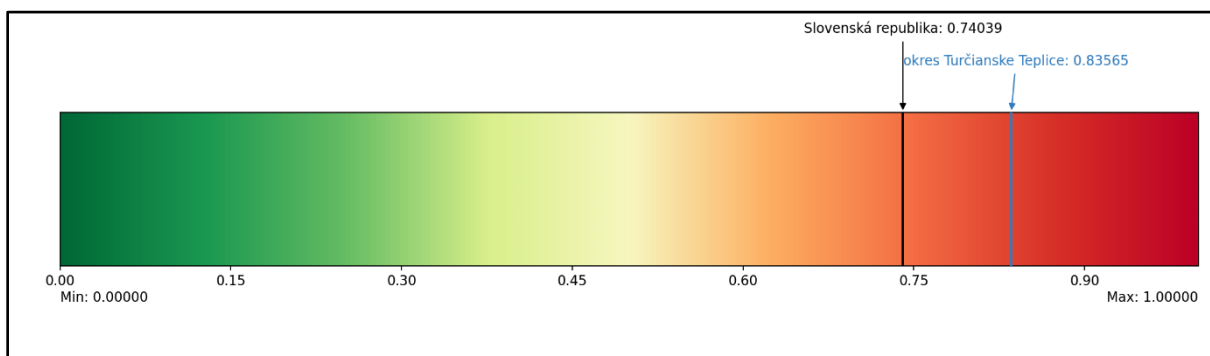
- (i) hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva;
- (ii) index ekonomického zaťaženia osôb a
- (iii) index starnutia.

B. Hodnoty špecifických ukazovateľov

B.1. Hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva

V rámci špecifického ukazovateľa „*hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva*“ sa prioritný okres nachádza na **32. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,83565**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva“ - grafické zobrazenie

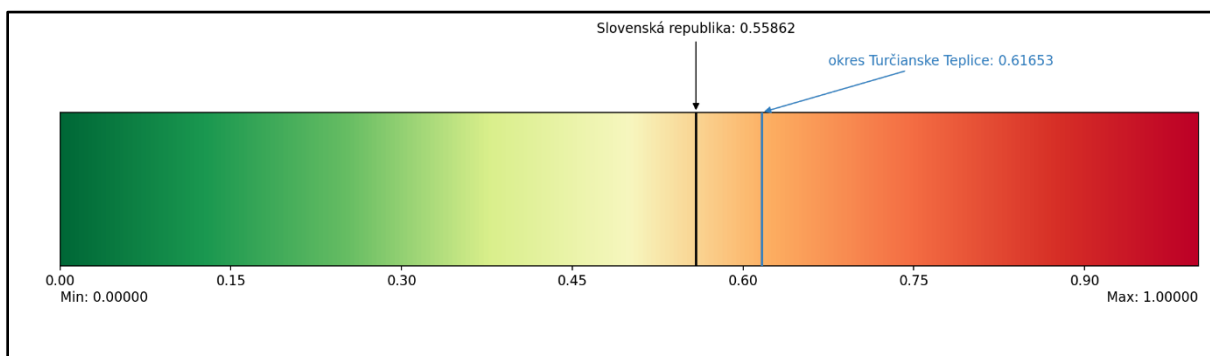


Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.2. Index ekonomického zaťaženia osôb

V rámci špecifického ukazovateľa „*index ekonomického zaťaženia osôb*“ sa prioritný okres nachádza na **21. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,61653**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „index ekonomického zaťaženia osôb“ - grafické zobrazenie



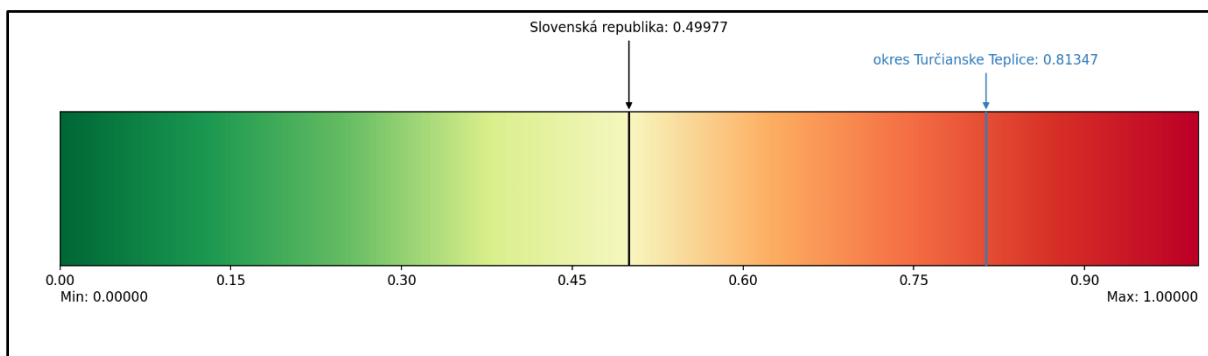
Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.3. Index starnutia

V rámci špecifického ukazovateľa „*index starnutia*“ sa prioritný okres nachádza na **7. mieste** v

zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,81347**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „index starnutia“ - grafické zobrazenie



Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

C. Analýza špecifických ukazovateľov demografického stavu

Demografický vývoj okresu Turčianske Teplice predstavuje jednu z kľúčových zložiek hodnotenia regionálneho rozvoja, pretože významne ovplyvňuje ekonomický potenciál územia. V rámci čiastkového ukazovateľa za demografický stav je okres Turčianske Teplice výrazne podpriemerný.

Okres dlhodobo čelí prirodzenému úbytku obyvateľstva, starnutiu populácie a odchodu časti mladých ľudí za štúdiom a pracovnými príležitosťami do väčších miest. Tieto procesy postupne oslabujú ľudský kapitál regiónu a zároveň zvyšujú nároky na zabezpečenie zdravotných, sociálnych a komunitných služieb.

Sídelná štruktúra okresu Turčianske Teplice je charakteristická vysokým podielom malých vidieckych obcí. Táto fragmentácia osídlenia vedie k postupnému vyľudňovaniu menších obcí a zhoršovaniu dostupnosti zdravotných, sociálnych a komunitných služieb. Z celkového počtu 26 obcí má až 16 obcí menej ako 500 obyvateľov a z nich 5 obcí dokonca menej ako 100 obyvateľov. Táto rozdrobenosť sídelnej štruktúry predstavuje významnú rozvojovú výzvu, keďže malé obce majú obmedzené finančné a personálne kapacity na zabezpečenie kvalitných verejných služieb, rozvoj technickej infraštruktúry a prípravu investičných projektov. Výsledkom sú vyššie náklady na poskytovanie služieb na jedného obyvateľa, väčšia závislosť od externých zdrojov financovania a zložitejšie zabezpečenie dlhodobého udržateľného rozvoja vidieckych častí okresu.

Hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva v okrese Turčianske Teplice nedosahuje pozitívne hodnoty. Významným problémom je, že dlhodobý úbytok obyvateľstva nie je kompenzovaný prírastkom obyvateľstva. Tento vývoj je výsledkom súbežného pôsobenia prirodzeného úbytku obyvateľstva a negatívneho migračného salda. Pokles počtu obyvateľov je úzko previazaný so socioekonomickými charakteristikami okresu, predovšetkým s obmedzenou ponukou pracovných príležitostí, nízkou mzdovou úrovňou a zníženou atraktivitou územia pre mladšie a kvalifikované skupiny obyvateľstva. Odlivom obyvateľov v produktívnom veku sa oslabuje populačná vitalita územia. Obmedzené pracovné príležitosti, nižšia mzdová úroveň a slabá ekonomická dynamika znižujú atraktivitu okresu najmä pre

mladú a ekonomicky aktívnu populáciu. Nepriaznivý vývoj je podporený aj starnutím obyvateľstva, keďže v populácii narastá podiel osôb v poproduktívnom veku a klesá počet mladých rodín. Znižovanie populačnej základne sa následne premieta do menšieho počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov, nižšieho dopytu po službách a slabšieho rozvojového potenciálu územia. Pokles počtu obyvateľov zároveň ovplyvňuje fungovanie škôl, verejných služieb aj miestneho podnikateľského prostredia. V dlhodobom horizonte môže viesť k ďalšiemu oslabovaniu atraktivity okresu pre investorov aj mladé rodiny.

Index ekonomického zaťaženia osôb v okrese Turčianske Teplice sa pohybuje mierne pod úrovňou celoslovenského priemeru, čo naznačuje pomerne vyvážený, no zároveň citlivý pomer medzi ekonomicky aktívnym obyvateľstvom a osobami v predproduktívnom a poproduktívnom veku. Postupné zvyšovanie počtu seniorov a súčasne nižší počet detí a mladých ľudí znamenajú, že na jedného ekonomicky aktívneho obyvateľa pripadá stále vyšší počet osôb odkázaných na verejné služby a sociálne zabezpečenie. Tento vývoj vytvára tlak na financovanie zdravotnej starostlivosti a sociálnych služieb.

Najvýznamnejším demografickým problémom okresu Turčianske Teplice je **vysoký index starnutia**, ktorý patrí medzi najslabšie hodnotené ukazovatele v rámci SR.

Rastúci podiel obyvateľov vo vyššom veku zvyšuje potrebu zdravotnej starostlivosti, terénnych a pobytových sociálnych služieb, bezbariérovej infraštruktúry a komunitných aktivít zameraných na seniorov. Na druhej strane sa znižuje zastúpenie mladších vekových skupín, ktoré predstavujú základ budúcej pracovnej sily a ekonomického rozvoja. Dlhodobé starnutie populácie preto ovplyvňuje nielen sociálnu oblasť, ale aj konkurencieschopnosť regiónu.

Hlavným demografickým problémom okresu Turčianske Teplice nie je teda iba samotný pokles počtu obyvateľov, ale predovšetkým dlhodobé starnutie populácie, prirodzený úbytok obyvateľstva a odchod mladých a kvalifikovaných ľudí. Demografický vývoj naznačuje oslabovanie populačnej vitality územia, pričom celkový prírastok obyvateľstva nevytvára predpoklady pre prirodzený rozvoj okresu z hľadiska pracovnej sily, spotreby ani udržateľnosti verejných služieb.

Základnou príčinou nepriaznivého vývoja celkového prírastku obyvateľstva je dlhodobá nepriaznivá socioekonomická situácia okresu. Obmedzené pracovné príležitosti, nižšia mzdová úroveň a slabá ekonomická dynamika znižujú atraktivitu okresu. Významným faktorom je odliv obyvateľstva v produktívnom a reprodukčnom veku, ktorý smeruje najmä do ekonomicky silnejších regiónov. Nepriaznivý vývoj je podporený aj starnutím obyvateľstva, keďže v populácii narastá podiel osôb v poproduktívnom veku a klesá počet mladých rodín. Nižší počet narodených detí v kombinácii s vyššou úmrtnosťou staršej populácie vedie k prirodzenému úbytku obyvateľstva. Ich dôsledkom je rastúci tlak na zdravotníctvo a sociálne služby, znižovanie disponibilnej pracovnej sily a oslabovanie rozvojového potenciálu územia.

Analýza demografického stavu potvrdzuje, že okres Turčianske Teplice čelí viacerým vzájomne prepojeným demografickým rizikám. Nepriaznivá hrubá miera celkového prírastku poukazuje na dlhodobý úbytok obyvateľstva spôsobený kombináciou prirodzeného úbytku a migračných strát. Súčasne rastúci index starnutia potvrdzuje zvyšujúci sa podiel obyvateľov v poproduktívnom veku. Tento vývoj sa premieta aj do rastúceho ekonomického zaťaženia, keď na menší počet ekonomicky aktívnych obyvateľov pripadá vyšší počet detí a najmä seniorov. Demografické trendy tak zosilňujú existujúce socio-ekonomické problémy okresu a negatívne vplyvajú na jeho konkurencieschopnosť a dlhodobý rozvoj.

Výsledky analýzy potvrdzujú potrebu koordinovaných a účinne nastavených intervencií plánu

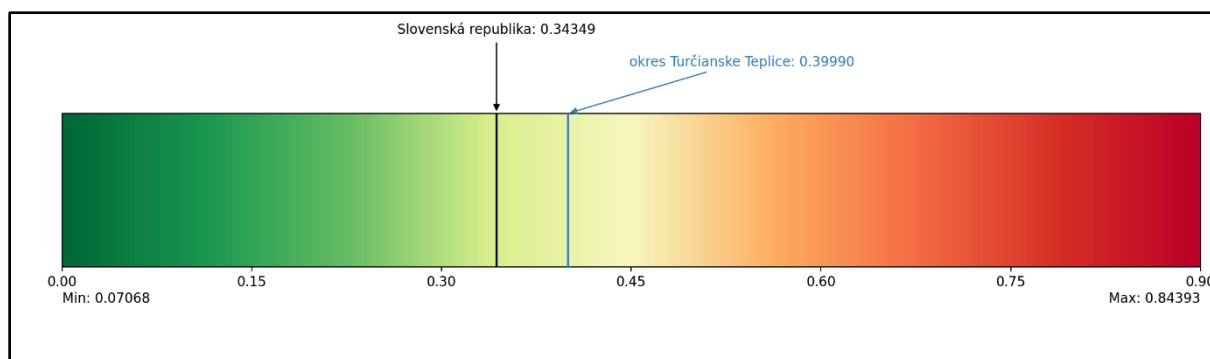
rozvoja prioritného okresu Turčianske Teplice zameraných najmä na stabilizáciu demografického vývoja a zníženie identifikovaných rizík. Budúci rozvoj okresu Turčianske Teplice bude preto závisieť najmä od schopnosti vytvárať podmienky pre zotrvanie mladých obyvateľov, podporovať vznik kvalitných pracovných miest, rozvíjať služby reagujúce na starnutie populácie a efektívne využívať potenciál kúpeľníctva, cestovného ruchu a kvalitného životného prostredia. Realizácia týchto intervencií môže prispieť k zmierneniu nepriaznivého populačného vývoja, stabilizácii vekovej štruktúry obyvateľstva a vytvoreniu podmienok pre dlhodobu udržateľný rozvoj okresu.

1.3. Analýza prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám

A. Hodnota čiastkového ukazovateľa

Okres Turčianske Teplice sa v rámci čiastkového ukazovateľa za oblasť prístup k verejnej infraštruktúre a základným službám nachádza na **36. mieste** v zozname všetkých okresov SR, pričom hodnota tohto ukazovateľa je **0,39990**.

Hodnota čiastkového ukazovateľa za oblasť prístup k verejnej infraštruktúre a základným službám prioritného okresu Turčianske Teplice - grafické zobrazenie



Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

Čiastkový ukazovateľ za oblasť prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám sa vypočíta na základe špecifických ukazovateľov, ktorými sú:

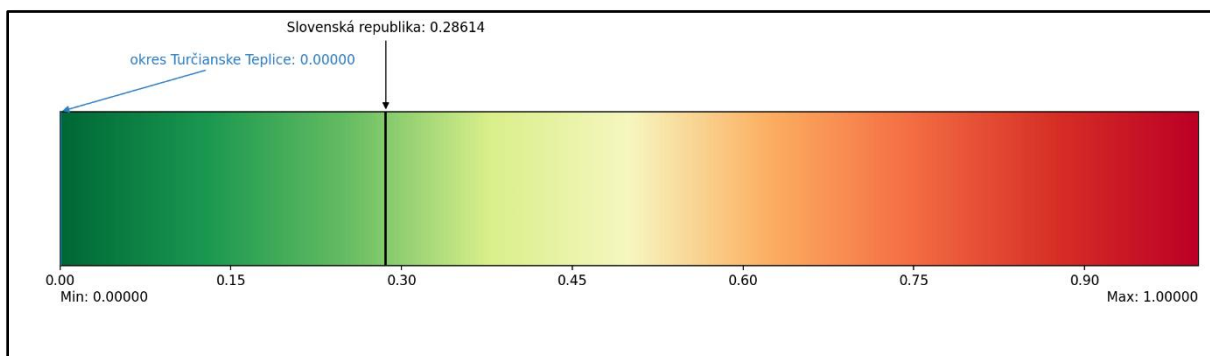
- (i) podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov;
- (ii) podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarnou odpadových vôd;
- (iii) podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps a
- (iv) podiel detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka.

B. Hodnoty špecifických ukazovateľov

B.1. Základná technická infraštruktúra - vodovody

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov“ sa prioritný okres nachádza na **70. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,00000**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov“ - grafické zobrazenie

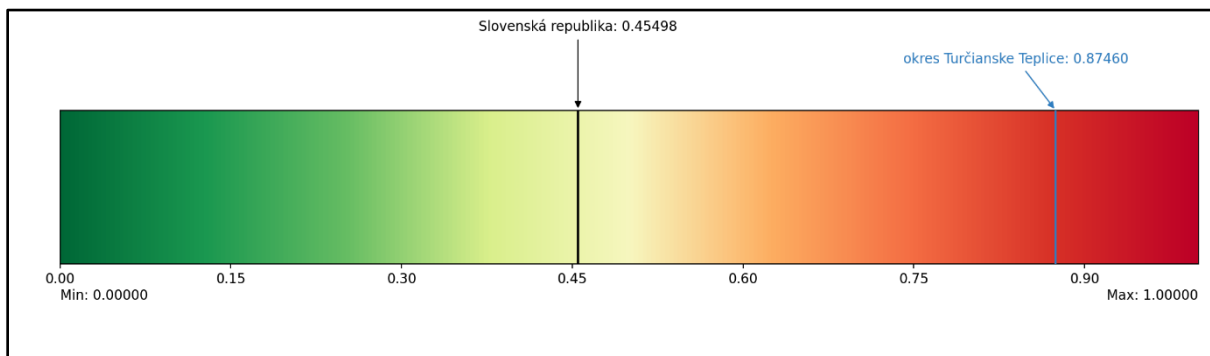


Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.2. Základná technická infraštruktúra - kanalizácia

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarnou odpadových vôd“ sa prioritný okres nachádza na **7. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,87460**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarnou odpadových vôd“ - grafické zobrazenie

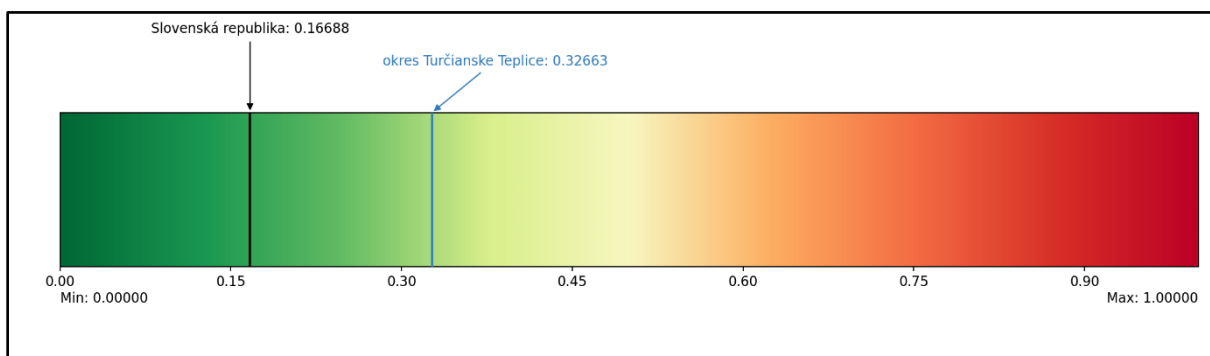


Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.3. Dostupnosť internetu (podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps)

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps“ sa prioritný okres nachádza na **15. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,32663**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps“ - grafické zobrazenie

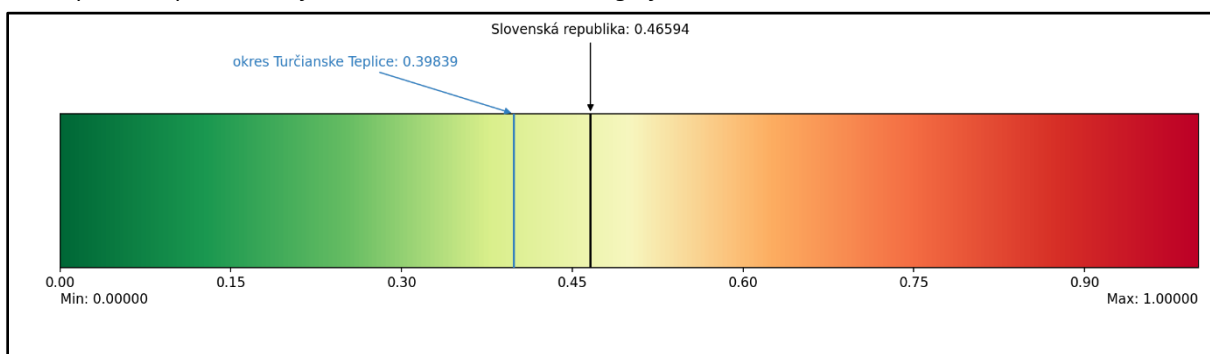


Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.4. Vzdelávacia infraštruktúra a služby (podiel detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka)

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka“ sa prioritný okres nachádza na **36. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,39839**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka“ - grafické zobrazenie



Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

C. Analýza špecifických ukazovateľov prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám

Prístup k verejnej infraštruktúre a základným službám predstavuje jednu z rozhodujúcich oblastí hodnotenia regionálneho rozvoja.

Okres Turčianske Teplice dosahuje v oblasti prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám celkovo podpriemerné hodnoty v porovnaní so SR s hodnotou čiastkového ukazovateľa 0,39990, čím sa zaraďuje na 36. miesto spomedzi všetkých okresov SR. Tento výsledok poukazuje na to, že okres disponuje relatívne dobrou úrovňou základných verejných služieb, avšak jednotlivé oblasti vykazujú výrazné rozdiely. Kým niektoré ukazovatele patria medzi silné stránky okresu, iné predstavujú významné rozvojové bariéry. Rozvoj infraštruktúry preto nie je chápaný ako technický cieľ, ale ako nástroj na zvyšovanie kvality života a hospodárskej výkonnosti regiónu.

Najvýznamnejším rozvojovým problémom okresu v oblasti technickej infraštruktúry je **nedostatočné napojenie obyvateľov na verejnú kanalizáciu s čistením odpadových vôd**, kde okres Turčianske Teplice s ukazovateľom podielu obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť je hlboko pod celoslovenským priemerom. Zaostávanie okresu v oblasti kanalizačnej infraštruktúry je dôsledkom kombinácie ekonomických, územných a demografických faktorov. Budovanie verejnej kanalizácie patrí medzi finančne aj technicky najnáročnejšie investície do technickej infraštruktúry, ktoré sú pre menšie obce s obmedzenými rozpočtovými možnosťami len ťažko realizovateľné bez významnej externej finančnej podpory. Významným limitujúcim faktorom je aj rozptýlená sídelná štruktúra a nižšia hustota obyvateľstva, ktoré zvyšujú investičné náklady na jedného obyvateľa a znižujú ekonomickú efektívnosť budovania centrálnej kanalizačnej siete. Na súčasnom stave sa podieľa aj historický investičný dlh v oblasti environmentálnej infraštruktúry. V minulosti boli investície často smerované do iných oblastí rozvoja, pričom výstavba kanalizačných systémov neprebiehala systematicky vo všetkých obciach okresu, čoho dôsledkom je pretrvávajúca nerovnomerná vybavenosť územia verejnou kanalizáciou. Nedostatočne vybudovaná kanalizačná infraštruktúra predstavuje problém nielen z environmentálneho, ale aj z hospodárskeho hľadiska. Obmedzuje možnosti rozvoja bývania, zvyšuje náklady obcí na zabezpečenie nakladania s odpadovými vodami a môže negatívne ovplyvňovať kvalitu podzemných a povrchových vôd. Zároveň znižuje atraktivitu územia pre nových obyvateľov aj investorov.

Na rozdiel od **kanalizácie** je zásobovanie obyvateľov **verejným vodovodom** vo väčšine územia zabezpečené **na nadpriemernej úrovni**. V rámci špecifického ukazovateľa „podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov“ sa prioritný okres nachádza na 70. mieste v zozname všetkých okresov SR. Verejné vodovody boli v regióne budované postupne už od druhej polovice 20. storočia, pričom významnú úlohu zohrával rozvoj mesta Turčianske Teplice ako kúpeľného centra. Kúpeľníctvo si vyžadovalo spoľahlivé zásobovanie kvalitnou pitnou vodou nielen pre obyvateľov, ale aj pre návštevníkov a poskytovanie kúpeľných služieb. Región disponuje dostatočnými vodnými zdrojmi a je napojený na vodárenské systémy.

Rozvojové priority preto smerujú predovšetkým k rozširovaniu kanalizačných sietí, modernizácii verejnej technickej infraštruktúry a zvyšovaniu environmentálnych štandardov.

V **oblasti vzdelávania** okres disponuje pomerne dobre vybudovanou sieťou materských, základných a stredných škôl, ktoré zabezpečujú dostupnosť základného vzdelávania pre obyvateľov regiónu. Na úrovni okresu je účasť detí v materských školách funkčne zabezpečená, avšak s rozdielnou mierou využívania kapacít a dostupnosti medzi jednotlivými obcami. V menších obciach alebo v územiach s rozptýleným osídlením môže byť prístup k službám materských škôl obmedzenejší, čo sa odráža v nižšej miere dochádzky detí do predprimárneho vzdelávania. Úroveň zapojenia detí do materských škôl je ovplyvnená demografickým vývojom okresu, najmä poklesom počtu detí v predškolskom veku a migráciou mladých rodín. Nižší počet detí v niektorých obciach ovplyvňuje udržateľnosť samostatných materských škôl a zvyšuje nároky na dochádzanie do susedných obcí. Významnú úlohu zohráva aj územná dostupnosť a kapacitné možnosti zariadení, keďže nie všetky obce disponujú vlastnou materskou školou. Pre časť rodičov predstavuje obmedzenie dochádzky, pracovný režim alebo dostupnosť dopravy faktor, ktorý ovplyvňuje rozhodnutie o umiestnení dieťaťa do materskej školy, najmä v mladších vekových skupinách. Obmedzená dostupnosť alebo nižšia miera využívania materských škôl má zároveň dopad na pracovné možnosti rodičov, najmä matiek, keďže nedostatočné služby starostlivosti o deti môžu ovplyvňovať ich návrat na trh práce.

Samotný ukazovateľ podielu detí vo veku 2 – 5 rokov navštevujúcich materské školy dosahuje približne priemerné hodnoty v rámci Slovenska, čo naznačuje, že dostupnosť predprimárneho vzdelávania nie je zásadným problémom okresu. V tejto oblasti rozvoja sa preto medzi priority zaraďujú investície do zvýšenia kvality vzdelávacieho prostredia a rozvoj digitálnych a odborných kompetencií žiakov. Výzvou však jednoznačne zostáva modernizácia vzdelávacej infraštruktúry a jej **prispôsobovanie súčasným požiadavkám trhu práce**. Pre okres Turčianske Teplice však zostáva táto oblasť mimoriadne dôležitá, lebo súvisí s odchodom mladých a kvalifikovaných ľudí z regiónu. Ak nebude vzdelávací systém lepšie prepojený s potrebami zamestnávateľov a celoživotným vzdelávaním, bude tento trend pokračovať a bude ďalej oslabovať rozvojový potenciál okresu. Bez zvyšovania kvalifikácie obyvateľov bude okres len ťažko priťahovať investície do odvetví s vyššou pridanou hodnotou.

Zároveň však v tejto súvislosti treba zdôrazniť významný **potenciál okresu pre rozvoj kúpeľníctva, cestovného ruchu a vidieckeho turizmu**, ktorý môže prispieť k vytváraniu nových pracovných príležitostí vyžadujúcich vyššiu úroveň kvalifikácie a odborných zručností.

Využitie prírodného a kultúrneho potenciálu územia s predpokladmi na rozvoj cestovného ruchu bude vyžadovať efektívnu podporu aktivít na zatraktívnenie regiónu horného Turca a budovanie nových produktov cestovného ruchu. Rozvoj Slovenských liečebných kúpeľov, zdravotného a wellness cestovného ruchu, agroturistiky, cykloturistiky, regionálnej gastronómie a služieb spojených s využívaním prírodného a kultúrneho dedičstva si bude vyžadovať kvalifikovaných pracovníkov v oblasti hotelierstva, gastronómie, zdravotníctva,

sociálnych služieb, cestovného ruchu, marketingu, digitálnych technológií a podnikania. Dôležitou súčasťou ekonomiky okresu sú však v okrese Turčianske Teplice aj MSP, živnostníci a rodinné podniky pôsobiace najmä v oblasti služieb, remesiel, stavebníctva, obchodu, poľnohospodárstva a cestovného ruchu. Aj pre tento segment bude dôležité zabezpečiť kvalifikovaných pracovníkov, keďže predstavujú významný prvok stabilizácie vidieckeho rozvoja.

Okres disponuje pomerne širokou **občianskou vybavenosťou**, ktorá zahŕňa zdravotnícke zariadenia, základné sociálne služby a základnú sieť verejných služieb. Silnou stránkou regiónu je najmä existencia Slovenských liečebných kúpeľov, ktoré významne rozširujú ponuku zdravotníckych a rehabilitačných služieb a zároveň podporujú rozvoj cestovného ruchu. Napriek tomu sú identifikované viaceré oblasti, ktoré si vyžadujú ďalšie investície. Ide najmä o **rozvoj sociálnych služieb** pre ohrozené skupiny obyvateľov a podporu sociálneho bývania.

Kvalitná **dopravná dostupnosť** je nevyhnutná pre každodennú dochádzku za prácou, vzdelávaním a službami, ale zároveň predstavuje významný faktor investičnej atraktivity územia. Rekonštrukcia 15,1 km úseku cesty I/65 Turčianske Teplice – Příbovce výrazne zlepšila dopravnú dostupnosť okresu, bezpečnosť dopravy a vytvorila lepšie podmienky pre cestovný ruch a kúpeľníctvo. Napriek tejto investícii však okres stále zostáva mimo diaľničnej siete Slovenska a jeho dopravná dostupnosť je závislá predovšetkým od cesty I/65 a železničnej trate Vrútky – Horná Štubňa – Zvolen. Táto skutočnosť obmedzuje investičnú atraktivitu územia. Ďalší rozvoj okresu bude preto závisieť nielen od modernizácie miestnej dopravnej infraštruktúry, ale aj od zlepšenia napojenia na nadradenú dopravnú sieť Slovenska. Kvalitná dopravná dostupnosť je nevyhnutná pre každodennú dochádzku za prácou, vzdelávaním a službami, ale zároveň predstavuje významný faktor posilnenia ekonomického potenciálu územia.

Relatívne pozitívnym prvkom infraštruktúrnej vybavenosti okresu je **dostupnosť vysokorýchlostného internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps** v okrese Turčianske Teplice. I keď v rámci tohto ukazovateľa je okres len mierne pod priemerom, vo viacerých obciach okresu je dostupnosť a kvalita napojenia stále problémová. Digitálna infraštruktúra predstavuje významný rozvojový potenciál okresu Turčianske Teplice, ktorý môže prispieť k diverzifikácii hospodárskych činností, podpore práce na diaľku, rozvoju malého a stredného podnikania. Tento faktor má zároveň potenciál prispieť k udržaniu ekonomicky aktívneho obyvateľstva.

Celkovo možno konštatovať, že okres Turčianske Teplice disponuje pomerne dobrou dostupnosťou **základných verejných služieb**, avšak jeho ďalší rozvoj je limitovaný najmä nedostatočne rozvinutou dopravnou a elektroenergetickou infraštruktúrou, alarmujúcimi problémami v oblasti kanalizácie a čistenia odpadových vôd, rastúcim dopytom po sociálnych a zdravotných službách a potrebou modernizácie vzdelávacej infraštruktúry a rozširovania možností ďalšieho vzdelávania v súlade s požiadavkami trhu práce.

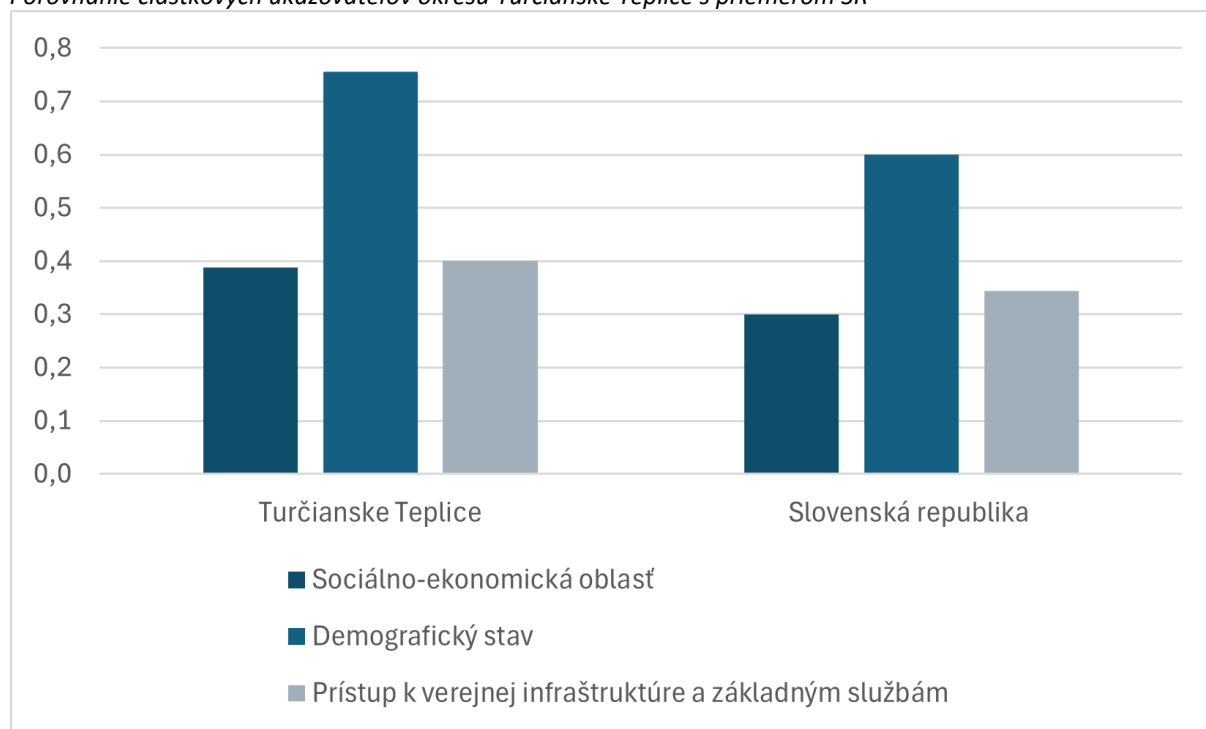
Z pohľadu hospodárskeho rozvoja nie je prioritou iba budovanie novej infraštruktúry, ale aj jej využitie na vytváranie kvalitnejšieho podnikateľského prostredia, zvyšovanie zamestnanosti, podporu inovácií a celkové zlepšenie kvality života obyvateľov.

1.4. Zhrnutie kľúčových problémov a rozvojových potrieb

A. Zhrnutie dát

Na základe analýzy čiastkových ukazovateľov možno konštatovať, že hodnoty prioritného okresu v sociálno-ekonomickej oblasti, v demografickej oblasti a v oblasti prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám sa nachádzajú pod priemerom SR.

Porovnanie čiastkových ukazovateľov okresu Turčianske Teplice s priemerom SR



Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B. Zoradenie najkritickejších oblastí

Podpriemerné hodnoty:

- v sociálno-ekonomickej oblasti; v rámci tejto oblasti je najkritickejšia z pohľadu hodnôt špecifických ukazovateľov hodnota:
 - v oblasti priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca.

- v oblasti demografického stavu; v rámci tejto oblasti je najkritickejšia z pohľadu hodnôt špecifických ukazovateľov hodnota:
 - v oblasti indexu starnutia.
- v oblasti prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám; v rámci tejto oblasti je najkritickejšia z pohľadu hodnôt špecifických ukazovateľov hodnota:
 - v oblasti podielu obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarnou odpadových vôd.

Priemerné hodnoty:

- v sociálno-ekonomickej oblasti:
 - v oblasti podielu počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov a
 - v oblasti podielu počtu uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku.
- v oblasti demografického stavu:
 - v oblasti hrubej miery celkového prírastku obyvateľstva.
- v oblasti prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám:
 - v oblasti podielu detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka.

Najlepšie hodnoty:

- v oblasti prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám:
 - v oblasti podielu obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov.

C. Zhrnutie kľúčových problémových oblastí a potrieb

Na základe analytickej časti plánu rozvoja možno identifikovať tri navzájom prepojené kľúčové determinanty, ktoré rozhodujúcim spôsobom ovplyvňujú ďalší rozvoj okresu Turčianske Teplice. Zistenia jednotlivých kapitol jednoznačne potvrdzujú, že zaostávanie okresu nie je výsledkom izolovaných javov, ale dôsledkom vzájomne prepojeného systému negatívnych faktorov, ktoré sa navzájom posilňujú a kumulujú.

V **sociálno-ekonomickej oblasti** je hlavným problémom nižšia ekonomická výkonnosť okresu, ktorá sa prejavuje nižšou príjmovou úrovňou obyvateľov, nedostatkom pracovných miest s vyššou pridanou hodnotou a slabšou diverzifikáciou hospodárstva. Napriek relatívne priaznivej miere nezamestnanosti región dlhodobo stráca mladých a kvalifikovaných ľudí, ktorí

odchádzajú za lepšími pracovnými a mzdovými podmienkami. Tento vývoj oslabuje ľudský kapitál, inovačný potenciál aj schopnosť okresu prilákať nové investície.

V **demografickej oblasti** sa prejavuje dlhodobý nepriaznivý populačný vývoj, charakterizovaný starnutím obyvateľstva, prirodzeným úbytkom obyvateľov a pokračujúcim odlivom mladých ľudí. Tieto procesy znižujú disponibilnú pracovnú silu, zvyšujú tlak na zdravotné, sociálne a komunitné služby a zároveň oslabujú dlhodobý rozvojový potenciál územia.

V **oblasti prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám** je najvýznamnejšou rozvojovou bariérou nedostatočne rozvinutá kanalizačná infraštruktúra a nízky podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizáciu s čistením odpadových vôd. Tento dlhodobý investičný deficit spolu s nedostatočne rozvinutou dopravnou a elektroenergetickou infraštruktúrou obmedzujú rozvoj bývania, podnikania a investícií, znižujú kvalitu života obyvateľov a v nemalej miere predstavujú riziko z pohľadu ochrany životného prostredia.

Súčasne však okres Turčianske Teplice disponuje významným **rozvojovým potenciálom**, ktorý predstavujú priaznivé prírodné podmienky, bohaté kultúrne a historické dedičstvo, tradícia kúpeľníctva a rozvinuté predpoklady pre cestovný ruch. Efektívne využitie prírodného a kultúrneho potenciálu územia, podpora a zatraktívnenie cestovného ruchu, rozvoj nových turistických produktov a služieb, ako aj nadviazaných podnikateľských aktivít môžu významne prispieť k diverzifikácii hospodárstva, tvorbe kvalitných pracovných miest, zvýšeniu atraktivity regiónu pre obyvateľov aj návštevníkov a k posilneniu jeho dlhodobej konkurencieschopnosti.

Plán rozvoja preto identifikuje ako kľúčové priority podporu tvorby kvalitných pracovných príležitostí, rozvoj dostupného bývania, rozširovanie a skvalitňovanie verejných služieb a technickej infraštruktúry, efektívnejšie využitie prírodného a rekreačného potenciálu územia. Riešenie identifikovaných problémov pri súčasnom využití rozvojového potenciálu okresu preto predstavuje základný predpoklad zvyšovania konkurencieschopnosti regiónu, stabilizácie obyvateľstva, zlepšovania kvality života a zabezpečenia dlhodobého udržateľného rozvoja okresu Turčianske Teplice.

2. Impulzy k vypracovaniu plánu rozvoja

Hlavné impulzy k vypracovaniu plánu rozvoja vyplývajú zo záverov analytickej časti, ktorá identifikovala dlhodobé rozvojové výzvy ovplyvňujúce hospodársky, sociálny a demografický vývoj okresu, ako aj bariéry obmedzujúce efektívne využitie jeho rozvojového potenciálu. Analýza zároveň poukázala na významné prírodné, hospodárske a rekreačné predpoklady územia, ktoré pri koordinovanej podpore môžu vytvoriť nové impulzy pre jeho ďalší rozvoj. Identifikované skutočnosti potvrdzujú potrebu vypracovania plánu rozvoja ako strategického nástroja na koordináciu intervencií, koncentráciu dostupných finančných, personálnych a inštitucionálnych zdrojov a systematické riešenie kľúčových rozvojových výziev s cieľom posilniť konkurencieschopnosť okresu a zabezpečiť jeho dlhodobý udržateľný rozvoj.

Jedným z **najvýznamnejších impulzov** na vypracovanie plánu rozvoja je nepriaznivý demografický vývoj okresu. Je charakterizovaný poklesom počtu obyvateľov, zhoršujúcou sa vekovou štruktúrou a rastúcim ekonomickým zaťažením produktívnej populácie. Demografické trendy prehlbujú existujúce problémy trhu práce, zvyšujú tlak na verejné služby a obmedzujú dlhodobý rozvojový potenciál okresu. Tieto procesy postupne oslabujú ľudský kapitál regiónu, znižujú disponibilnú pracovnú silu a vytvárajú rastúce nároky na zdravotné, sociálne a komunitné služby. Bez prijatia opatrení zameraných na stabilizáciu obyvateľstva hrozí ďalšie znižovanie funkčnej a ekonomickej vitality územia.

Neuspokojivý **sociálno-ekonomický vývoj** okresu znižuje schopnosť územia generovať vlastné rozvojové impulzy a reagovať na externé investičné príležitosti. Analýza poukázala na nižšiu príjmovú úroveň obyvateľov, nedostatok pracovných miest s vyššou pridanou hodnotou, slabšiu diverzifikáciu hospodárstva a pokračujúci odliv kvalifikovanej pracovnej sily. Hoci okres disponuje stabilnou ekonomickou základňou založenou na kúpeľníctve, priemysle, službách a malom a strednom podnikaní, jeho ďalší rozvoj si vyžaduje vytváranie priaznivejších podmienok pre podnikanie, inovácie, investície a vznik kvalitných pracovných miest, ktoré prispievajú k zvýšeniu životnej úrovne obyvateľov a stabilizácii pracovnej sily.

Ďalšou dôležitou prioritou je potreba modernizácie technickej a občianskej infraštruktúry. Analytická časť identifikovala najmä nedostatočne rozvinutú kanalizačnú infraštruktúru, ktorá predstavuje bariéru rozvoja bývania, podnikania, ochrany životného prostredia aj investičnej atraktivity územia. Zároveň sa ukázala potreba pokračovať v modernizácii vzdelávacej infraštruktúry, rozvoji celoživotného vzdelávania, digitálnych kompetencií, sociálnych a zdravotných služieb, ako aj v zlepšovaní dopravnej a digitálnej dostupnosti regiónu.

Rovnako **závažným aspektom** je potreba efektívnejšie využívať rozvojový potenciál okresu. Turčianske Teplice disponujú kvalitným životným prostredím, bohatým prírodným a kultúrnym dedičstvom, tradíciou kúpeľníctva a priaznivými podmienkami pre rozvoj cestovného ruchu. Väčšie využitie týchto predpokladov, podpora a zatraktívnenie cestovného ruchu, tvorba nových turistických produktov, rozvoj zdravotného a wellness turizmu, agroturistiky, cykloturistiky, budovanie a propagácia regionálnej značky, spoločná marketingová komunikácia, podpora regionálnej gastronómie a služieb založených na miestnych prírodných a kultúrnych hodnotách predstavujú významnú príležitosť na diverzifikáciu hospodárstva, tvorbu pracovných miest a posilnenie ekonomickej odolnosti regiónu.

Vypracovanie plánu rozvoja je impulzom na efektívne využitie regionálneho príspevku ako nástroja cielenej intervencie, ktorý umožňuje koncentrovať verejné zdroje na opatrenia s najvyšším očakávaným dopadom na zlepšenie URR. Plán rozvoja vytvára rámec pre systematický výber aktivít, ich prepojenie s merateľnými cieľmi a zabezpečenie ich vzájomnej synergie. Zároveň vytvorí rámec na systematické monitorovanie dosahovaných výsledkov a prispeje k tomu, aby jednotlivé rozvojové aktivity tvorili vzájomne prepojený a dlhodobo udržateľný systém rozvoja okresu Turčianske Teplice.

3. Návrh aktivít a úloh na zabezpečenie realizácie a plnenia plánu rozvoja

3.1. Súlad so strategickými dokumentmi

Plán rozvoja je v súlade s prioritami Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+, Integrovanou územnou stratégiou a ďalšími relevantnými národnými a regionálnymi stratégiami. Zabezpečuje súlad s aktivitami financovanými z Programu Slovensko 2021 – 2027 a akéhokoľvek nadväzujúceho mechanizmu financovania projektov z prostriedkov Európskej únie a jej príslušných fondov.

3.2. Zdôvodnenie výberu aktivít plánu rozvoja

Výber hlavných aktivít a ich opatrení a úloh je určený pre prioritné okresy tak, aby finančná podpora smerovala na projekty s merateľným prínosom a jasnou väzbou na URR, resp. na čiastkové a špecifické ukazovatele, ktoré ho vytvárajú, a to za účelom jeho znižovania a dorovnávania rozdielov medzi jednotlivými okresmi SR.

Zámerom výberu a usporiadania aktivít je vytvoriť rámec pre rýchlu a jednoduchú identifikáciu pre zaradenie žiadostí a zároveň prostredníctvom odporúčanej prioritizácie aktivít zacieliť a motivovať potenciálnych žiadateľov na podávanie žiadostí a projektov, ktoré adresujú najakútnejšie problémové ukazovatele prioritného okresu.

Aktivity sú navrhnuté tak, aby mali merateľný dopad na špecifické ukazovatele a zároveň vytvárali synergie pre celkový rozvoj územia. Hodnotenie predkladaných žiadostí a projektov bude zamerané predovšetkým na ich jasné a zrozumiteľné zaradenie a nadväzanie na špecifickú aktivitu a jej merateľné ukazovatele tak, aby projekty prispievali k zlepšovaniu čiastkových a špecifických ukazovateľov.

3.3. Aktivity plánu rozvoja

Rámec aktivít je postavený na nasledovných štyroch hlavných aktivitách:

- (i) **Práca a príjmy v regióne** (*sociálno-ekonomické ukazovatele*)
- (ii) **Zážitkový región: cestovný ruch, identita a aktívna rekreácia** (*zamestnanosť a príjmy cez projekty cestovného ruchu a aktívnej rekreácie*)
- (iii) **Infraštruktúra, služby a bezpečné obce** (*prístup k infraštruktúre a službám*)
- (iv) **Sociálne služby, zdravie a demografia** (*demografický stav a kvalita života*)

Jednotlivé aktivity a opatrenia sú bližšie špecifikované v *Prílohe č. 1*.

Výsledky analytickej časti súčasného stavu okresu Turčianske Teplice poukazujú na to, že napriek priaznivým hodnotám v oblasti zásobovania pitnou vodou a významnému prírodnému a kúpeľnému potenciálu okres Turčianske Teplice zaostáva za celoslovenským priemerom najmä v niektorých ukazovateľoch oblasti sociálno-ekonomického rozvoja, diverzifikácie hospodárstva, dostupnosti technickej infraštruktúry a investičných aktivít. Medzi hlavné rozvojové limity patrí nízka ponuka pracovných príležitostí s vyššou pridanou

hodnotou, nedostatočne rozvinutá kanalizačná, dopravná a energetická infraštruktúra, obmedzené kapacity samospráv na realizáciu investícií a len čiastočne využitý potenciál cestovného ruchu a miestneho podnikateľského prostredia. V súvislosti s vysokou ekonomickou náročnosťou opatrení najmä v infraštruktúrnych oblastiach je veľmi žiadúce využitie regionálneho príspevku ako doplnkového zdroja financovania.

Dlhodobé zlepšenie rozvojových ukazovateľov okresu však nie je možné očakávať bez systematickej podpory štátu a cielených verejných investícií do identifikovaných problémových oblastí. Pri absencii takýchto intervencií budú pretrvávať existujúce rozvojové disparity a tempo znižovania zaostávania okresu bude len obmedzené.

Jednotlivé prioritné aktivity boli určené s rovnakou relevanciou a váhou, bez stanovenia poradia ich prednosti, keďže každá z nich v rovnakej miere prispieva k napĺňaniu cieľov plánu rozvoja.

Hlavná aktivita 1 – Práca a príjmy v regióne reaguje na najvýznamnejšie sociálno-ekonomické zistenia analytickej časti, ktoré poukazujú na nízku mzdovú úroveň a obmedzenú ekonomickú diverzifikáciu okresu Turčianske Teplice.

Opatrenie 1.2 Miestne MSP a tradičná výroba - opatrenie je zamerané na posilnenie malého a stredného podnikania, efektívnejšie využívanie miestnych zdrojov a rozvoj tradičných remesiel a podporu cestovnému ruchu. Tým sa vytvárajú predpoklady pre vznik nových pracovných príležitostí, rast príjmov obyvateľov a zvýšenie ekonomickej odolnosti okresu, prispieva sa k diverzifikácii miestnej ekonomiky a zlepšovaniu sociálno-ekonomickej výkonnosti územia.

Hlavná aktivita 2 – Zázitkový región: cestovný ruch, identita a aktívna rekreácia - efektívne využitie prírodného a kultúrneho potenciálu územia, podpora a zatriktívnenie cestovného ruchu, rozvoj nových turistických produktov a služieb, ako aj nadviazaných podnikateľských aktivít môžu významne prispieť k diverzifikácii hospodárstva, tvorbe kvalitných pracovných miest, zvýšeniu atraktivity okresu Turčianske Teplice a k posilneniu jeho dlhodobej konkurencieschopnosti.

Opatrenie 2.1 Tematické produkty cestovného ruchu - toto opatrenie reaguje na potrebu lepšieho využitia prírodného, kúpeľného a kultúrno-historického potenciálu okresu Turčianske Teplice, ktorý je napriek svojim významným predpokladom využívaný len čiastočne. Podpora tvorby prepojených tematických produktov umožní prepájať kúpeľníctvo, prírodné atraktivity, kultúrne dedičstvo, remeslá a lokálnu produkciu, čím prispeje k zvýšeniu atraktivity územia, predĺženiu pobytu návštevníkov a podpore miestnej ekonomiky.

Opatrenie 2.2 Destinačný manažment, marketing, regionálna identita a značka - potreba systematickejšieho riadenia a propagácie cestovného ruchu v okrese Turčianske Teplice. Nadväzuje na potrebu vytvárania tematických produktov cestovného ruchu a zameriava sa na ich efektívne zviditeľnenie, koordináciu aktérov v území a posilnenie spoločnej marketingovej komunikácie. Cieľom opatrenia je zvýšiť atraktivitu okresu ako destinácie, osloviť nové cieľové skupiny návštevníkov, podporiť využívanie miestneho potenciálu a posilniť ekonomické prínosy cestovného ruchu pre územie.

Opatrenie 2.3 Podporné MSP pre cestovný ruch reflektuje potrebu diverzifikácie miestnej ekonomiky a využitia potenciálu cestovného ruchu pre okres Turčianske Teplice. Podpora MSP v oblasti ubytovania, gastronómie, návštevníckych služieb a tradičnej výroby vytvára priestor pre vznik nových pracovných miest a doplnkových príjmov pre miestnych obyvateľov.

Opatrenie má význam najmä pre menšie obce, kde môže prispieť k aktivizácii lokálnych zdrojov a k postupnému zlepšovaniu sociálno-ekonomickej situácie územia.

Hlavná aktivita 3 – Infraštruktúra, služby a bezpečné obce

Opatrenia vychádzajú z hlavných zistení analytickej časti a prepájajú posilňovanie rozvojových kapacít obcí s realizáciou konkrétnych investičných aktivít podľa potrieb územia. Ich cieľom je postupne znižovať existujúce rozvojové bariéry okresu Turčianske Teplice a vytvárať priaznivejšie podmienky pre zvyšovanie kvality života obyvateľov. Analýza zároveň poukázala na to, že významným limitom okresu nie je len nedostatočná úroveň infraštruktúry, ale aj obmedzená schopnosť najmä menších samospráv pripravovať kvalitné projekty, zabezpečiť ich financovanie a realizovať potrebné investície. Dôsledkom je pomalšia modernizácia verejnej infraštruktúry, nižšie využívanie dostupných finančných zdrojov a pretrvávajúce investičného dlhu v území.

Opatrenie 3.1 Projektová príprava verejných investícií - predstavuje významný predpoklad pre efektívnu realizáciu rozvojových zámerov v území. Zameriava sa na zvýšenie pripravenosti obcí na čerpanie externých zdrojov, skvalitnenie projektových zámerov a podporu koordinovaného plánovania investícií v súlade s potrebami okresu. Opatrenie prispeje k postupnému odstraňovaniu investičných deficitov a efektívnejšiemu využívaniu dostupných finančných nástrojov.

Opatrenie 3.2 Realizácia verejnej infraštruktúry a základných služieb sa zameriava na riešenie identifikovaných nedostatkov v technickej infraštruktúre, dostupnosti verejných služieb v požadovanej kvantite a kvalite v jednotlivých častiach okresu. Realizácia opatrenia prispeje k zvýšeniu kvality života, posilneniu atraktivity obcí pre obyvateľov aj investorov a k zníženiu dlhodobého infraštruktúrneho zaostávania okresu.

Opatrenie 3.3 Malé projekty pre obce do 500 obyvateľov vychádza z potreby najmenších samospráv, ktoré často disponujú obmedzenými finančnými a realizačnými kapacitami na riešenie základných rozvojových potrieb. Umožňuje realizáciu menších investícií s priamym vplyvom na každodenný život obyvateľov, zlepšenie verejného priestoru, dostupnosť služieb a zachovanie funkčnosti obcí. Opatrenie zároveň prispieva k stabilizácii vidieckych oblastí, posilneniu miestnej identity a znižovaniu rozdielov medzi jednotlivými časťami okresu.

Opatrenie 3.4 Spoluufinancovanie projektov rozvoja územia z externých zdrojov – opatrenie umožňuje využitie regionálneho príspevku ako doplnkového zdroja financovania pre širší okruh subjektov a potrebu podpory spoluufinancovania projektov realizovaných z iných verejných zdrojov, najmä z fondov Európskej únie a štátneho rozpočtu. Jeho cieľom je odstrániť bariéru nedostatočných vlastných zdrojov, ktorá v okrese Turčianske Teplice často bráni realizácii projektov s významným verejným prínosom. Táto potreba spoluufinancovania sa netýka len miest a obcí, ale aj ďalších verejnoprospešných inštitúcií, vrátane zariadení zdravotnej starostlivosti, sociálnych služieb a rozpočtových a príspevkových organizácií.

Dlhodobé zlepšenie rozvojových ukazovateľov okresu však nie je možné očakávať bez systematickej podpory štátu a cielených verejných investícií do identifikovaných problémových oblastí. Pri absencii takýchto intervencií budú pretrvávať existujúce rozvojové disparity a tempo znižovania zaostávania okresu bude len obmedzené.

Hlavná aktivita 4 - Sociálne služby, zdravie a demografia - demografický vývoj okresu Turčianske Teplice zvyšuje nároky na dostupnosť a kvalitu sociálnych a zdravotných služieb, pričom existujúce kapacity sú limitované a nerovnomerne rozložené a tiež nie sú zastúpené požadované druhy služieb, ako napr. denné stacionáre. Opatrenia preto prepájajú rozvoj

sociálnych služieb, komunitných služieb a zdravotnej starostlivosti s cieľom zlepšiť kvalitu života, podporiť zraniteľné skupiny a reagovať na demografické výzvy okresu.

Opatrenie 4.1 Rozvoj sociálnych služieb a komunitnej podpory - cieľom je posilniť sieť sociálnych služieb, rozšíriť komunitnú infraštruktúru a podporiť terénne a ambulantné formy starostlivosti tak, aby boli služby dostupnejšie a lepšie zodpovedali potrebám obyvateľov. Realizácia opatrenia prispeje k zvyšovaniu sociálnej inklúzie, podpore zraniteľných skupín obyvateľstva, vytváraniu nových pracovných príležitostí v sociálnej oblasti.

Opatrenie 4.2 Dostupná zdravotná starostlivosť a prevencia - opatrenie reaguje na nedostatky v dostupnosti zdravotnej starostlivosti súvisiace so starnutím obyvateľstva, priestorovou dostupnosťou služieb a obmedzenými kapacitami poskytovateľov. Zameriava sa na rozvoj ambulantnej, mobilnej a preventívnej zdravotnej starostlivosti s cieľom zvýšiť dostupnosť služieb, zlepšiť zdravotný stav obyvateľov a vytvoriť podmienky pre stabilizáciu obyvateľstva a vyššiu kvalitu života v okrese Turčianske Teplice.

4. Merateľné ukazovatele plánu rozvoja

Pre sledovanie dosahovania cieľov sú zadefinované kľúčové merateľné ukazovatele, ktoré vychádzajú priamo zo špecifických ukazovateľov definovaných vo vyhláške.

Označenie	Názov merateľného ukazovateľa	Východisková hodnota ⁴	Cieľová hodnota (2026) ⁵	Cieľová hodnota (2027)	Cieľová hodnota (2028)
SE01	Podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov v %	1,56	1,55	1,52	1,50
SE02	Podiel uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku v %	4,68	4,60	4,50	4,40
SE03	Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v EUR	1313	1330	1400	1500
DS01	Hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva (na 1000 obyv.) v %	-4,18	-4,15	-4,10	-4,05
DS02	Index ekonomického zaťaženia osôb v %	53,12	53,10	53,00	52,80
DS03	Index starnutia v %	156,45	156,40	156,20	156,00
VI01	Podiel obyvateľov zásobovaných vodou	100,00	100,00	100,00	100,00

⁴ Podľa zoznamu vybraných okresov zverejneného 1.11.2025.

⁵ Prieběžná hodnota, ktorú plánuje okres dosiahnuť v danom roku realizáciou aktivít. Pri monitorovaní budú použité hodnoty ukazovateľa z obdobia n-2.

Označenie	Názov merateľného ukazovateľa	Východisková hodnota ⁴	Cieľová hodnota (2026) ⁵	Cieľová hodnota (2027)	Cieľová hodnota (2028)
	z verejných vodovodov v %				
VI02	Podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s ČOV v %	45,10	45,10	45,10	45,10
VI03	Podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps v %	81,96	82	82,10	82,20
VI04	Podiel detí vo veku 2 - 5 rokov navštevujúcich MŠ v %	67,80	67,82	67,90	68,00

5. Očakávané výsledky, monitorovanie a hodnotenie dosiahnutého pokroku

5.1. Časový harmonogram realizácie plánu rozvoja

Za realizáciu jednotlivých projektov v rámci hlavných aktivít a ich opatrení a úloh sú zodpovední samotní prijímatelia regionálneho príspevku, s ktorými na základe vyhodnotenia jednotlivých výziev na predkladanie žiadostí o poskytnutie regionálneho príspevku uzatvorí MIRRI SR zmluvu o poskytnutí regionálneho príspevku. Harmonogram realizácie plánu rozvoja je navrhnutý na roky 2026 – 2028.

5.2. Možnosti financovania plánu rozvoja

Hlavné aktivity plánu rozvoja sú financované z prostriedkov štátneho rozpočtu SR a alokované na základe rozhodnutia MIRRI SR pre príslušný kalendárny rok, ktoré MIRRI SR zverejní na svojej webovej stránke. Alokačný mechanizmus zohľadňuje potreby jednotlivých prioritných okresov, pričom MIRRI SR je oprávnené rozhodnúť o zmene alokácie alebo jej presune alebo jej časti na iný prioritný okres najmä v prípadoch, ak nedôjde k vyčerpaniu alokovaných prostriedkov alebo pripravenosť predložených žiadostí a projektov nedosiahne požadovanú odbornú úroveň vypracovania.

5.3. Gestori a spôsob monitorovania

Plnenie plánu rozvoja vyhodnocuje a kontroluje MIRRI SR v spolupráci s Okresným úradom Turčianske Teplice a riadiacim výborom prioritného okresu⁶.

Postup pre monitorovanie a hodnotenie plánu rozvoja prioritného okresu je upravený interným predpisom MIRRI SR.

5.4. Časový harmonogram odovzdávania monitorovacích správ

⁶ Podľa § 2 písm. e) zákona o prioritných okresoch sa riadiacim výborom prioritného okresu rozumie poradný orgán MIRRI SR zriadený v každom prioritnom okrese.

Riadiaci výbor prioritného okresu v súlade s ustanovením § 5 ods. 1 písm. d) zákona o prioritných okresoch monitoruje a hodnotí plnenie výziev a plánu rozvoja prioritného okresu prostredníctvom hodnotiacej správy každoročne do 30. júna za predchádzajúci kalendárny rok.

6. Prílohy

Príloha č. 1 – Zoznam hlavných aktivít a opatrení plánu rozvoja

PRÍLOHA Č. 1 K PLÁNU ROZVOJA PRIORITNÉHO OKRESU

VYMEDZENIE HLAVNÝCH AKTIVÍT A OPATRENÍ

Táto príloha obsahuje všeobecné vecné vymedzenie hlavných aktivít a opatrení a typové zameranie projektov, ktoré môžu byť podporované v rámci regionálneho príspevku. Konkrétne oprávnené osoby žiadateľov, finančné limity, populačné alebo iné limity, oprávnené výdavky, osobitné podmienky, obmedzenia a ďalšie pravidlá podpory určí príslušná vyhlásená a schválená výzva.

Pri zaradení projektu je rozhodujúci jeho hlavný účel a dominantný výsledok, nie samotný názov projektu, stavby, zariadenia alebo výdavku. Uvedené príklady sú orientačné a nevytvárajú uzavretý zoznam projektov.

HLAVNÁ AKTIVITA 1 – PRÁCA A PRÍJMY V REGIÓNE

Podpora zamestnanosti, príjmov, miestneho podnikania, inovácií a pracovných zručností s rozvojovým účinkom v prioritnom okrese.

Názov opatrenia	Základné vymedzenie	Typové zameranie projektov
1.1 Sociálna a inkluzívna ekonomika	Pracovná integrácia znevýhodnených a zraniteľných osôb prostredníctvom sociálnych, komunálnych alebo komunitne orientovaných ekonomických činností s udržateľným pracovným a miestnym prínosom.	Patria sem sociálne a komunálne podniky, sociálne dielne, komunálne a údržbové služby, reuse a opravárenské činnosti, miestna výroba a služby, ak je ich jadrom vytváranie a udržanie pracovných miest pre určené znevýhodnené alebo zraniteľné skupiny.
1.2 Miestne MSP a tradičná výroba	Rozvoj miestnych mikro-, malých a stredných podnikov, výroby, remesiel, spracovania miestnych surovín, obchodu a služieb s cieľom zvýšiť hospodársky výkon a stabilitu miestnej ekonomiky.	Patria sem projekty vzniku, rozšírenia alebo modernizácie výroby a služieb, najmä potravinárstva, dreva, kovu, textilu, remesiel, stavebných a opravárenských činností, miestnych služieb, poľnohospodárstva, lesníctva, logistiky, odbytu a regionálnych produktov.
1.3 Inovácie, výskum, digitalizácia, kybernetická bezpečnosť a GDPR	Podpora inovácií, aplikovaného výskumu, technologickej modernizácie, automatizácie a digitalizácie, ako aj riešení zvyšujúcich kybernetickú odolnosť a ochranu osobných údajov.	Patria sem nové alebo podstatne zlepšené technológie, automatizované a dátovo riadené procesy, digitálne systémy a služby, vývoj a aplikovaný výskum, ako aj funkčné opatrenia kybernetickej bezpečnosti, ochrany dát a súladu s GDPR.
1.4 Prepojenie vzdelávania a trhu práce	Vzdelávanie orientované na zamestnateľnosť a konkrétne potreby trhu práce, najmä praktická a odborná príprava, rekvalifikácie, odborná prax a spolupráca vzdelávacích organizácií so zamestnávateľmi.	Patria sem duálne vzdelávanie, odborná prax, rekvalifikačné a kvalifikačné programy, pracoviská praktického vyučovania, odborné dielne a laboratória, kariérne poradenstvo a ďalšie programy smerujúce k získaniu pracovných zručností a uplatneniu.
1.5 Prevencia rizikových javov v športe, integrita a kariérna tranzícia športovcov	Podpora bezpečného a integritného športového prostredia a prípravy športovcov na profesionálnu aj pošportovú kariéru prostredníctvom vzdelávania, prevencie, poradenstva, mentoringu a vhodných digitálnych nástrojov.	Patria sem programy prevencie manipulácie súťaží, rizikového stávkovania, doping, násilia, diskriminácie, šikany a zneužívania, vzdelávanie športovcov a ich podporného prostredia, bezpečné oznamovacie postupy, vstupná príprava mladých športovcov, kariérne poradenstvo a rekvalifikácia.

HLAVNÁ AKTIVITA 2 – ZÁŽITKOVÝ REGIÓN: CESTOVNÝ RUCH, IDENTITA A AKTÍVNA REKREÁCIA

Rozvoj udržateľného cestovného ruchu, návštevníckych produktov, regionálnej identity, služieb pre návštevníkov a aktívnej rekreácie.

Názov opatrenia	Základné vymedzenie	Typové zameranie projektov
2.1 Tematické produkty cestovného ruchu	Rozvoj ucelených a dlhodobo využiteľných turistických produktov založených na (A) vode; (B) prírode, horách a turistike vrátane cykloturistiky; (C) histórii a kultúre; alebo (D) vidieku a agroturistike.	Patria sem turistické a cyklistické trasy, vodné a prírodné návštevnícke produkty, vyhliadky, náučné a tematické trasy, sprístupnenie pamiatok a sakrálnych stavieb, expozície, návštevnícke programy, vidiecke a agroturistické zážitky a digitálna interpretácia viazaná na konkrétnu lokalitu alebo trasu.
2.2 Destinačný manažment, marketing, regionálna identita a značka	Spoločné riadenie, koordinácia a prezentácia destinácie alebo uceleného územia, budovanie regionálnej identity a značky a prepájanie atrakcií, služieb a miestnych aktérov.	Patria sem projekty destinačného manažmentu, spoločnej regionálnej značky a komunikácie, destinačné weby a aplikácie, spoločné mapy a publikácie, marketingové kampane územia, koordinácia ponuky a podujatí, návštevnícke dáta a partnerstvá viacerých aktérov.
2.3 Podporné MSP pre cestovný ruch	Rozvoj podnikateľských služieb, ktoré návštevník priamo využíva počas pobytu a ktoré dopĺňajú alebo zvyšujú kvalitu turistickej ponuky územia.	Patria sem najmä ubytovanie, gastronómia, požičovne a servis rekreačného vybavenia, sprievodcovské a zážitkové služby, turistická doprava, predaj regionálnych výrobkov a ďalšie služby s preukázateľnou väzbou na cestovný ruch.
2.4 Aktívny rekreačný šport	Podpora pravidelného amatérskoho športovania, tréningu a aktívnej rekreácie prostredníctvom športovo-rekreačných priestorov, zariadení, vybavenia a programov s dlhodobou využiteľnosťou.	Patria sem workoutové a outdoorové zóny, pumptracky, skateparky, športové okruhy, multifunkčné ihriská, kurty, telocvične a pohybové sály, lezecké a tréningové prvky, športové zázemie a spoločné vybavenie a pravidelné amatérske alebo komunitné športové programy.
2.5 Multifunkčné vodné plochy	Vznik, obnova a funkčné dobudovanie vodných plôch, ktoré plnia retenčnú alebo inú vodohospodársku funkciu a zároveň prinášajú ďalší rekreačný, rybársky, protipožiarne alebo ekologický úžitok.	Patria sem rybníky a retenčné nádrže, obnova vodných plôch, regulačné a technické prvky, protipožiarne odberné miesta, športový rybolov, bezpečné vstupy, lovné miesta, móla, primerané hygienické a návštevnícke zázemie a prvky podporujúce biodiverzitu.

HLAVNÁ AKTIVITA 3 – INFRAŠTRUKTÚRA, SLUŽBY A BEZPEČNÉ OBCE

Podpora projektovej pripravenosti a realizácie verejných investícií, menších lokálnych zásahov, spolufinancovania a bezpečnostných a záchranných riešení.

Názov opatrenia	Základné vymedzenie	Typové zameranie projektov
3.1 Projektová príprava verejných investícií	Príprava konkrétnych verejných investícií do štádia umožňujúceho ich povolenie, financovanie a následnú realizáciu.	Patria sem projektové a technické dokumentácie, architektonické a inžinierske návrhy, štúdie uskutočniteľnosti, rozpočty a výkazy výmer, odborné prieskumy a posudky, povoľovacie podklady, inžinierska činnosť a ďalšia príprava priamo viazaná na konkrétnu plánovanú verejnú investíciu.
3.2 Realizácia verejnej infraštruktúry a základných služieb	Realizácia, obnova a rozvoj verejnej infraštruktúry, verejných budov, technických sietí, verejných priestranstiev a základnej občianskej vybavenosti.	Patria sem projekty výstavby, rekonštrukcie alebo funkčnej obnovy miestnej technickej a dopravnej infraštruktúry, verejných budov a priestorov, vodného hospodárstva, energetických a technických systémov, verejnej konektivity a ďalších investícií slúžiacich obyvateľom alebo verejnosti.
3.3 Malé projekty pre obce do 500 obyvateľov (pre CORE okresy) a do 2000 obyvateľov (pre STATUS okresy)	Menšie, samostatne funkčné a rýchlo realizovateľné lokálne projekty s bezprostredným prínosom pre verejný priestor, bezpečnosť, životné prostredie alebo miestne služby.	Patria sem drobné úpravy verejných priestranstiev a prístupov, mobiliár, zastávky, menšie bezpečnostné a záchranné prvky, zeleň a vodozádržné opatrenia, komunitné a návštevnícke prvky, informačné a komunikačné vybavenie a ďalšie lokálne zásahy vytvárajúce nový alebo zlepšený verejný výstup.
3.4 Spolufinancovanie projektov rozvoja územia z externých zdrojov	Podpora vlastného spolufinancovania rozvojových projektov financovaných z iného externého verejného zdroja, ak regionálny príspevok dopĺňa konkrétny hlavný projekt.	Patria sem projekty, pri ktorých je zabezpečené externé financovanie a je určená povinnosť vlastného spolufinancovania alebo iná prípustná spolufinancovaná časť; môže ísť o verejnú infraštruktúru, životné prostredie, sociálne a komunitné služby, energetiku, digitalizáciu a ďalšie oblasti rozvoja územia.
3.5 Integrované bezpečnostné a záchranné systémy obcí	Funkčné bezpečnostné, monitorovacie, varovné a záchranné systémy zvyšujúce ochranu obyvateľov, verejného priestoru a schopnosť obce reagovať na mimoriadne udalosti.	Patria sem kamerové a monitorovacie systémy, osobné záznamové systémy oprávnených zásahových zložiek, mobilné monitorovanie a drony v zákonnom režime, systémy včasného varovania a krízovej komunikácie, AED a ďalšie systémy okamžitej záchrany života vrátane potrebného softvéru, inštalácie, školení a servisu.

HLAVNÁ AKTIVITA 4 – SOCIÁLNE SLUŽBY, ZDRAVIE A DEMOGRAFIA

Podpora dostupných a udržateľných sociálnych, komunitných a zdravotných služieb reagujúcich na demografické, zdravotné a sociálne potreby obyvateľov.

Názov opatrenia	Základné vymedzenie	Typové zameranie projektov
4.1 Rozvoj sociálnych služieb a komunitnej podpory	Vznik, rozšírenie a skvalitnenie sociálnych služieb a pravidelnej komunitnej podpory pre seniorov, osoby so zdravotným znevýhodnením, rodiny, osoby v krízovej situácii a ďalšie zraniteľné skupiny.	Patria sem terénne a domáce, ambulantné, denné a pobytové sociálne služby, krízová a nízkoprahová pomoc, podpora samostatného života, komunitné centrá a programy, sociálne poradenstvo a ďalšie odborné činnosti; priestory, vybavenie a mobilita sú súčasťou opatrenia, ak priamo vytvárajú alebo rozširujú konkrétnu službu.
4.2 Dostupná zdravotná starostlivosť a prevencia	Zlepšenie územnej, časovej, fyzickej a sociálnej dostupnosti zdravotnej starostlivosti a zdravotne zameranej prevencie pre konkrétne skupiny obyvateľov.	Patria sem vznik alebo rozšírenie ambulantnej starostlivosti, mobilné a výjazdové zdravotné služby, preventívne vyšetrenia a skrining, telemedicína a telekonzultácie, monitoring chronických pacientov, rehabilitačná a ďalšia odborná zdravotná starostlivosť, programy duševného zdravia a pravidelné preventívne programy.